

Anmeldelser

Tips om medisinsk litteratur, andre bøker, filmer og elektroniske medier som bør anmeldes, sendes tidsskriftet@legeforeningen.no

God innføringsbok om hjerterehabilitering

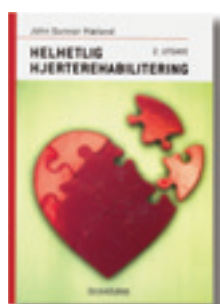
Mæland JG.

Helhetlig hjerterehabilitering

2. utg. 158 s, tab, ill. Kristiansand:

Høyskoleforlaget, 2006. Pris NOK 298

ISBN 82-7634-715-0

Målgruppen er leger, fysioterapeuter, sykepleiere og andre som tar hånd om hjertepasienter under og etter sykehusopphold. Dette er ment som en innføringsbok, og er en revidert og litt utvidet versjon av den første utgaven,

som kom i 1995 (1). Intensjonen er å se rehabilitering i et helhetlig perspektiv med vekt på pasientens egen innsats for å øke sin funksjonsevne.

Gjennom 13 kapitler omtales ulike sider av hjerterehabilitering. Boken er lettlest og leseren trenger nødvendigvis ikke ha helsefaglig bakgrunn. Utformingen er derimot noe kjedelig, blant annet er alle illustrasjonene (figurer og tabeller) i svart-hvitt.

Forfatteren starter med å beskrive hva hjerterehabilitering omhandler og hovedtrekkene i utviklingen av fagområdet rehabilitering frem til i dag. Det er foretatt en avgrensning til iskemisk hjertesykdom, men som det påpekes, kan mye av fremstillingen overføres til andre typer hjertelidelser. I de første kapitlene omtales årsaker, epidemiologi og kliniske aspekter ved angina pectoris, hjerteinfarkt og plutselig hjertedød på en pedagogisk god måte. Forholdsvis mye plass er viet fysisk trening. Dette kan forsvares ettersom en metaanalyse har vist at ulike programmer som utelukkende består av fysisk trening, er like effektive i å redusere dødeligheten etter hjerteinfarkt som flerfaglige rehabiliteringsprogrammer (2). Det skorter imidlertid på litteraturhenvisninger som beskriver hvordan treningen av disse pasientene kan gjennomføres.

De øvrige kapitlene er om temaer som psykologiske reaksjoner på sykdommen, pasientinformasjon, atferdsmodifikasjon og psykososiale tiltak som ledd i rehabiliteringen. Presentasjonen er helhetlig, og det

er gode innbyrdes henvisninger mellom kapitlene. Likevel er det fullt mulig å lese enkeltkapitler uavhengig av resten.

Denne andre, reviderte utgaven er supplert med nyere forskningsresultater og helsestatistikk. I tillegg har det kommet til et kapittel om sekundærforebyggende tiltak. Ettersom sekundærforebygging og rehabilitering er så nær knyttet sammen, oppleves dette som en klar forbedring.

Boken egner seg godt for helsepersonell som arbeider med hjertepasienter og ønsker en oppdatering. Den er også en nyttig innføringsbok for helsefagutdanningene og medisinstudiet.

Trine Tegdan Moholdt

Institutt for sirkulasjon og bildediagnostikk
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Litteratur

1. Mæland JG. Helhetlig hjerterehabilitering. Kristiansand: Høyskoleforlaget, 1995.
2. Taylor RS, Brown A, Ebrahim S et al. Exercise-based rehabilitation for patients with coronary heart disease: systematic review and meta-analysis of randomized controlled trials. *Am J Med* 2004; 116: 682–92.

Smitte i et utvidet perspektiv

Knutstad U, red.

Smitte

165 s. Oslo: Cappelen Akademisk, 2006.

Pris NOK 248

ISBN 82-02-24979-1

Intensjonen er å belyse fenomenet smitte fra ulike perspektiver. Målgruppen er medisinstudenter, helsefaglige studenter samt helsearbeidere. Sju forfattere presenterer egne forskningsarbeider samt egne refleksjoner i lys av

fagdisiplinene medisin, historie, psykologi/psykiatri, antropologi og sykepleie. Fremstillingen beveger seg mellom det globale og det lokale, det generelle og det individuelle og mellom makro- og mikronivå.

Vår tradisjonelle forståelse av smittebegrepet blir utfordret. Utsagnet «smitte kjenner ingen grenser» understreker at smitte i utgangspunktet rammer alle. Gunnar Bjune peker på at det likevel finnes grenser for smitte, men disse grensene er

først og fremst av økonomisk art. 80 % av den belastningen som infeksjonssykdommer skaper, rammer mennesker i fattige land. Kamp mot fattigdom vil derfor være det viktigste tiltaket for å redusere byrden av smittsomme sykdommer.

Gjennom et historisk tilbakeblikk viser Ingunn Elstad betydningen av å lære av fortiden. Et slikt tilbakeblikk tilfører perspektiver på det vi mener vi kjenner og forstår; historien lærer oss å problematisere etablerte sannheter og representerer slik sett en advarsel mot å tro at den kunnskapen vi har i dag, er den riktige og fullstendige.

Flere av forfatterne diskuterer kulturelle aspekter ved smittsomme sykdommer. Ulike samfunn har ulike oppfatninger av hva som forårsaker utvikling av sykdom, og en rekke sykdommer er assosiert med skyld og skam. I tillegg til ekstra lidelser kan stigmatiserende sykdommer føre til fornektelse av diagnose og til forsinket eller avbrutt behandling.

Adelheid Hummelvoll Hillestad peker på at smittebegrepet ikke er entydig, men må ses som en del av kulturelle meningsuniverser både på individ- og samfunnsnivå. Gjennom å følge norske sykepleierstudenter på Balkan og i Norge viser hun hvordan forestillinger og kategoriseringer om rent og urent kan utkonkurrere kunnskap om bakterier, virus og smittespredning. Gjennom sine eksempler fra praksis viser hun hvordan beskyttelse mot smitte også kan inneha en psykologisk dimensjon. Bruk av hansker ved alle former for pasientberøring er et slikt eksempel: Ved å unngå all form for hudkontakt holder man ikke bare bakterier på avstand, men også pasientenes lidelser og sårbarhet.

Ragnhild Nicolaisen peker på hvordan naturvitenskapen ved hjelp av rasjonelle årsaksforklaringer kan bidra til å redusere stigma gjennom å avmystifisere sykdommers opprinnelse. Hun understreker likevel betydningen av ikke å ensidig rette søke-lyset mot mikrobene. Dette vil medføre tap av viktig kunnskap om hvordan smitte faktisk berører pasientens liv.

Dette er nettopp bokens styrke. Gjennom et tverrfaglig perspektiv får vi et innblikk i den kompleksiteten som omgir smittebegrepet. Boken illustrerer betydningen av å ha et helhetlig og tverrfaglig siktemål i møte med smitte og sykdom, både på individ- og samfunnsnivå. Den vil derfor kunne fungere svært godt i forhold til

nevnte målgruppe, kanskje spesielt som et supplement til lærebøker med en mer tradisjonell vinkling.

Mette Sagbakken

Internasjonal helse
Institutt for allmenn- og samfunnsmedisin
Universitetet i Oslo

Ny og oversiktlig fagbok i geriatri og demensomsorg

Krüger RME, red.

Evige utfordringer

Helsetjenester og omsorg for eldre.

314 s, tab, ill. Tønsberg: Aldring og helse, 2006.

Pris NOK 395

ISBN 82-8061-056-1

Det er naturlig at søkelyset rettes mot sentrale temaer innenfor fagområdene geriatri og alderspsykiatri når professor Knut Engedal hedres med en fagbok på sin 60-årsdag. Totalt 18 forfattere med sentrale posisjoner innen geriatri, alderspsykiatri og demensomsorg har bidratt til å gjøre denne boken til spennende og lærerik lesing for alle med interesse for norsk eldreomsorg.

Evige utfordringer kan leses som en lærebok, og egner seg utmerket både for studenter og profesjonsutøvere i helsevesenet (medisin, sykepleie, psykologi, fysioterapi, ergoterapi etc). Medisinske og andre faguttrykk er gjennomgående forklart på en forståelig måte, og stoffet er derfor også tilgjengelig for personer uten spesiell fagkompetanse.

Kognitiv svikt og demenssykdom har naturlig nok fått en helt sentral plass, og forfatterne legger vekt på utredning, behandling og ikke minst videre omsorg i bred forstand etter at demensdiagnosen er stilt, sistnevnte både i forhold til pasienten selv og til de pårørende. Sykehusgeriatriens innhold generelt diskuteres med hovedvekt på evidensbaserte arbeidsformer innen geriatrien. I den forbindelse kastes også et sideblikk på forholdene i svensk geriatri. I tillegg til demens har andre store diagnosegrupper innen geriatri, som delirium og hjerneslag, fått egne kapitler.

Boken tar for seg kliniske poenger som kan overføres til den praktiske hverdagen, men setter også søkelyset på en mer overgripende ideologisk tenkning omkring demensomsorg og geriatri. Denne inkluderer organiseringen av helsetjenesten til eldre, både i sykehus og i førstelinjetjenesten. Den anbefales til alle som ønsker å skaffe seg en oversikt over aktuelle utfordringer innenfor disse områdene.

Etter min oppfatning er den så dekkende for hva som rører seg i norsk geriatri og demensomsorg i dag, at den også bør være obligatorisk lesing for spesialistkandidater i geriatri.

Brynjar Fure

Avdeling for geriatri, slag og rehabilitering
Sykehuset Asker og Bærum HF

Å jobbe på tvers

Bondevik M, Nygaard HA, red.

Tverrfaglig geriatri

En innføring. 2. utg. 339 s, tab, ill.

Bergen: Fagbokforlaget, 2006. Pris NOK 429

ISBN 82-450-0348-4

Tverrfaglig tilnærming er helt sentralt i arbeidet med gamle, syke mennesker siden de ofte har fått svekket funksjonsnivå, endret sitt sosiale nettverk og sliter med sykdommer i mange organsystemer. Dette er bokens tema, og derfor er den viktig.

Boken retter seg mot mange ulike helseprofesjoner, noe som vises av forfatterne faglige bakgrunn; sykepleier, lege, samfunnsviter, odontolog, vernepleier, psykolog og fysioterapeut. Jeg savner imidlertid sentrale aktører som ergoterapeut, ernæringsfysiolog og logoped. Likevel bør alle som jobber med eldre pasienter, lese denne innføringen.

De 24 kapitlene berører ulike forhold og sider ved den gamle som individ og pasient. Språket vil selvsagt variere siden flere forfattere har bidratt, men stort sett er det lettfattelig. Noen av kapitlene har illustrasjoner, andre har det ikke. Referansene er relativt oppdaterte – en betydelig andel er fra tiden etter 2000. Dette er en styrke.

Gamle mennesker som er syke, trenger hjelp fra mange fagpersoner. Forfatterne berører en rekke ulike temaer og områder som biologi, psykologi og sosiologi og kommer inn på forskjellige tiltak som medisinsk behandling, sykepleie og omsorg.

Flere spesifikke temaer som ernæring, fall, immobilisering, inkontinens, delirium, søvn, smerter og dødspleie omtales også. Dette er sentrale temaer for alle som arbeider blant og med eldre mennesker.

Tverrfaglighet forutsetter faglighet. Derfor er det en styrke at de ulike forfatterne har god faglige kompetanse. Uten kunnskap innen eget fag blir det ikke god tverrfaglighet.

Tverrfaglig samarbeid skal bringe frem ny kunnskap til tiltak i møte mellom ulike faggrupper. Utfordringen vil være å omsette

dette i praktisk arbeid med gamle mennesker – enten det er på sykehus, under rehabilitering, i sykehjem, på eldresentre eller i den enkeltes hjem.

Ikke alt skal og må vurderes tverrfaglig. Dersom problemstillingene ikke er for sammensatte og omfattende, kan løsningen oppdages og tiltak gjennomføres uten at det er nødvendig med en tverrfaglig tilnærming.

Man kan ikke ta med alt i en slik bok, og det var heller ikke intensjonen. Imidlertid savner jeg berøring av sentrale temaer som fysisk aktivitet og gamle, hva skal vi akseptere som «normal aldring», kan aldring forebygges og hvordan takle behovet for tverrfaglig tilnærming hos en akutt syk, gammel pasient opp mot kravet om kortere liggetider og raskere utskrivning. Syke, gamle mennesker trenger lengre tid – budsjettene krever kortere tid.

Jeg synes dette er en bok man trenger. Alle som arbeider med eldre pasienter bør kunne ha nytte av den. Ikke minst gjelder det legene som kanskje ikke i like stor grad er opplært i å jobbe tverrfaglig, og som kanskje fortsatt har en del igjen å lære når det gjelder å arbeide på denne måten.

Morten Mowé

Avdeling for rehabilitering og geriatri
Aker universitetssykehus

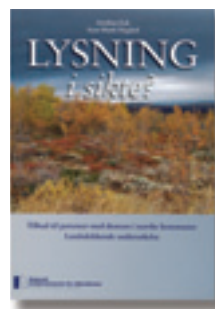
Uunnværlig for planleggere av pleie- og omsorgstjenestene

Eek A, Nygård A-M.

Lysning i sikte?

Tilbud til personer med demens i norske kommuner. 75 s, tab, ill.

Tønsberg: Aldring og helse, 2006. Pris NOK 100
ISBN 978-82-8061-065-2

Målgruppen er alle som arbeider med personer med demens og i særdeleshet planleggere, ledere og de som til daglig arbeider med demente.

Tittelen og en innbydende illustrasjon på forsiden pirrer tankevirksomheten: Et flott bilde med vakre høstfarger. Om det er ment å være en illustrasjon med lysning i sikte, kan det også tolkes som litt høstfarger på hell.

Innledningskapitlet – Fra alderssløv til person med demens – gir en god historisk oversikt over hvordan vi benevner både personer med demens og offentlige dokumenter, og ikke minst gir det en god beskrivelse av ideologiske brytninger.

Boken er den tredje i rekken basert på landsomfattende undersøkelser om tilrettelagte tilbud til personer med demens. Alle